

Norges og Holstens Historie« sig; — men nu er ogsaa denne lille Bog lagt bort. Nyerup, der med stærke Farver udmalede, hvorledes »den seneste Efterslægt« vilde velsigne Suhms Minde, kunde paa den Tid, da han skrev, ikke beregne, hvor ganske og aldeles Tiden vilde løbe fra Suhm. Overbibliothekar Bruun begynder sin Bog med en træffende Paavisning af »den forbavsende Udvikling«, Danmark gennemgik i »Oplysningens Tidsalder«, mellem 1728, Suhms Fødselsaar, og 1798, Suhms Dødsaar, »en saa forbavsende Udvikling, at det kan siges, at Folket ved Tidsrummets Slutning var blevet et helt andet, end det var ved dets Begyndelse«. Men under det nittende Aarhundredes Forløb blev Folket atter et helt andet. Udviklingen har været endnu langt stærkere i vort Aarhundrede, — og et Navn som Suhm synes nu at ligge saa langt tilbage, at det neppe mere kan skimtes. Noget af det Støv, der har lejet sig over det, har den foreliggende Biografis Forfatter villet fjerne. Hans baade lærde og interessante Værk vil ogsaa i Nationaløkonomernes Kreds blive paaskønnet.

A. P.-St.

M. Cl. Gertz: Stat og Statsforfatninger i Oldtidens Hellas. Gyldendal. 162 S. 1898.

Den lærde Filolog er her kommen ind paa et Omraade, hvor man ellers ikke er vant til at træffe ham; et Omraade, hvor han aabenbart ikke desto mindre er hjemme som Faa. Den foreliggende Bog er et ypperligt Arbejde, fortrinlig anlagt, udmærket gennemført,

Norges og Holstens Historie« sig; — men nu er ogsaa denne lille Bog lagt bort. Nyerup, der med stærke Farver udmalede, hvorledes »den seneste Efterslægt« vilde velsigne Suhms Minde, kunde paa den Tid, da han skrev, ikke beregne, hvor ganske og aldeles Tiden vilde løbe fra Suhm. Overbibliothekar Bruun begynder sin Bog med en træffende Paavisning af »den forbavsende Udvikling«, Danmark gennemgik i »Oplysningens Tidsalder«, mellem 1728, Suhms Fødselsaar, og 1798, Suhms Dødsaar, »en saa forbavsende Udvikling, at det kan siges, at Folket ved Tidsrummets Slutning var blevet et helt andet, end det var ved dets Begyndelse«. Men under det nittende Aarhundredes Forløb blev Folket atter et helt andet. Udviklingen har været endnu langt stærkere i vort Aarhundrede, — og et Navn som Suhm synes nu at ligge saa langt tilbage, at det neppe mere kan skimtes. Noget af det Støv, der har lejet sig over det, har den foreliggende Biografis Forfatter villet fjerne. Hans baade lærde og interessante Værk vil ogsaa i Nationaløkonomernes Kreds blive paaskønnet.

A. P.-St.

M. Cl. Gertz: Stat og Statsforfatninger i Oldtidens Hellas. Gyldendal. 162 S. 1898.

Den lærde Filolog er her kommen ind paa et Omraade, hvor man ellers ikke er vant til at træffe ham; et Omraade, hvor han aabenbart ikke desto mindre er hjemme som Faa. Den foreliggende Bog er et ypperligt Arbejde, fortrinlig anlagt, udmærket gennemført,

skreven med stor Flugt, med dyb Forstaaelse og med en kolossal Viden.

Forfatteren tager sit Udgangspunkt i Aristoteles' Statstheorier. Det er hans første Opgave at vise, hvorledes disse har deres Rod ikke i Fantasiens, men i Virkelighedens Verden. Aristoteles kræver til den fuldkomne Stat et Landomraade af passende Størrelse og Beskaffenhed med en By, som helst maa være gunstigt beliggende for Færdselen baade ad Land- og Søvejen, dernæst en passende Folkemængde, bestaaende af Statsborgere og Ikke-Statsborgere. De sidstes Klasse bør være dannet af Agerdyrkere, Haandværkere og Handlende, medens de virkelige Statsborgeres kun bør bestaa af vaabenføre Mænd, omfatte en vis Mængde Ejendomsbesiddere og velhavende Mænd, rekruttere Præstestanden, og, hvad det især gælder om, ikke bør mangle Mænd, som kan raadslaa, bestyre og dømme. Forfatteren viser nu, hvorledes der i Datidens Grækenland fandtes Betingelser for, at Aristoteles kom til at opstille netop disse Krav. — Under denne Udvikling giver han da en Skildring af Landbrugets, Haandværkets og Handelens Kaar — økonomiske og politiske —, som man læser med meget stor Interesse. For Landbrugets Vedkommende kan det anbefales at sammenholde den Skildring, Forfatteren giver her, med den Skildring, Joh. Steenstrup giver af den danske Bondes Stilling i Oldtiden i sin Bog: Den danske Bonde og Friheden. Man vil ikke kunne undgaa at blive slaaet af Ligheden.

Medens det hidtil udviklede drejer sig mere om Samfundet end om Staten, vender Forfatteren sig nu til de egentlige Statsinstitutioner og tager ogsaa her

Aristoteles' Lære til Udgangspunkt. Ogsaa under denne Udvikling bliver der dog Lejlighed til at komme ind paa det økonomiske og sociale Omraade. Forfatteren viser saaledes, hvordan Pengearistokratiet under det store Handelsopsving trænger sig frem ved Siden af det gamle Jordaristokrati og blander sig med dette. I det hele taget er det interessant her at lægge Mærke til, hvorledes Udviklingen i Datidens Hellas er en Parallel til den Udvikling, der senere finder Sted paa Overgangen til »den nyere Tid« og forøvrigt heller ikke er uden Sidestykke saa vel i de italienske Republikers Blomstringsperiode som i vor egen Tid (Udenrigshandelens Opsving, Kolonijageriet).

Bogens fjerde og sidste Kapitel, »de græske Statsforfatningers historiske Udvikling« indtager de to Tredjedele af Bogen, men er til Gengæld delt i en Mængde Underafdelinger, der svarer til de forskellige Regeringsformer — Kongedømmet, Oligarkiet, Tyranneredømmet, det ældre og det yngre Demokrati o. s. v. — Afset fra den Interesse, disse Afsnit frembyder i historisk Henseende træffer man ogsaa i dem interessante Oplysninger af økonomisk Natur. Om Tyrannen Hippias faar man saaledes at vide, at »han lagde en Afgift paa alle Altaner, Trappegange og Udbygninger af forskellig Art, der fra Husene gik ud paa offentlig Gade, og ligeledes paa alle Døre, der aabnedes udad; han satte pludselig al kurserende Mønt ud af Kurs, inddrog den mod en vis Godtgørelse og gav strax igen de omstemplede Møntstykker ud til den dobbelte Værdi o. a. m.«

Under Forfatterens Skildring af den ikke altid lige straalende Tilstand under det yngre Demokrati faar man i øvrigt ikke saa sjældent det samme Indtryk, som man

faar ved Læsningen af Quiddes Caligula: det nemlig, at Skildringen har en bestemt Adresse. Men maaske har Forfatteren slet ikke tænkt sig noget saadant, og i alt Fald berøver det ikke Læseren noget af den Nydelse, man i det hele har ved Læsningen af denne udmærkede Bog.

H. L. Bisgaard.

Edwin R. A. Seligman: The Shifting and Incidence of Taxation. Second Edition, completely revised and enlarged. New York, The Macmillan Company. 1899. (337 S.) (3 Doll.)

Spørgsmaalet om »Skatternes Overvæltning« (shifting of the tax), Spørgsmaalet om hvem Skatten tilsidst falder paa (incidence of the tax), er et indviklet og vanskeligt Spørgsmaal, men et af de allervigtigste Finansspørgsmaal, som ingen blot nogenlunde samvittighedsfuld Finanspolitiker tør overse. Professor Seligman udgav for nogle Aar siden et udmærket Værk til dette Spørgsmaals Belysning. Nu foreligger der en »anden Udgave«, der er i den Grad omskrevet og udvidet, at den næsten kan betragtes som et nyt Værk. Værket vidner ikke blot om en sjelden Lærdom, men ogsaa om et usædvanligt Herredømme over det store og vanskelige Stof og om et betydeligt stilistisk Talent. Det vil kort sagt hævde sig en Plads i første Række i den finansvidenskabelige Literatur.

Værket falder i to omtrent lige store Hovedafsnit: et dogmehistorisk og et theoretisk. Det historiske Afsnit er atter delt i to »Bøger«: Bog I omhandler de ældste, især engelske, Theorier, fra Tiden før Fysiokraterne, og henvender sig særligt til de neppe talrige Læsere med udpræget literærhistoriske Interesser. Bog II, der vil kunne paaregne et langt større